

Adopteer een graf...

Tjitske Zuiderbaan

Kleindochter Hendrien Kats-van Mierlo adopteerde het graf van haar grootvader Hendrik Hulst, op begraafplaats Prandingahof in Oosterwolde. Het verhaal achter de steen is ter plekke via de QR-code te vinden op sbof.nl, onder Verhalen. Ook de grafstenen van Egbert Dol en Margje Donker (p. 3) zijn geadopteerd. Foto's Jan Kooops

Het wordt steeds moeilijker om belangrijke of bijzondere graven naar behoren te onderhouden. De beheerders van begraafplaatsen, veelal stichtingen zonder winstoogmerk, ontberen hiervoor de financiële draagkracht. Dat komt omdat steeds minder mensen kiezen voor begraven, waardoor de inkomsten van begraafplaatsen teruglopen. Toch zijn veel graven de moeite van het behouden waard. Adoptie ervan kan dan dienen als alternatieve bron van inkomsten. Maar adoptie is er zeker ook om aandacht voor een grafmonument of een persoon levend te houden.

Het graf van Reina Hendrika Richie, geboren op 17 oktober 1922 en overleden op 14 december 1923, is geadopteerd. Ook haar verhaal staat op de website van de Stichting Begraafplaatsen Oosterwolde en Fochteloo. Foto Jan Koops

Steeds meer begraafplaatsen stimuleren adoptie van graven of grafmonumenten. Dat kan op diverse manieren, maar altijd gaat het om het doorvertellen van de verhalen van de overledenen met al dan niet het accent op het behoud van cultureel erfgoed. Meestal wordt een bijdrage van ongeveer € 100,00 per jaar gevraagd voor het onderhoud. Dit betreft dan particuliere graven waar geen rechthebbenden meer van zijn.

Nationaal Comité 4 en 5 mei

De grote oorlogsbegraafplaatsen waren de eerste die hun graven ter adoptie aanboden. 'Adopteer een monument' is een initiatief van het Nationaal Comité 4 en 5 mei in samenwerking met de Oorlogsgravenstichting. Deze stichting beheert en onderhoudt wereldwijd 50.000 Nederlandse oorlogsgraven van civiele en militaire oorlogsslachtoffers, verspreid over meer dan 50 landen op 5 continenten. Naast het beheer hiervan heeft de stichting 9.000 graven in beheer van geallieerde militairen. Via de Stichting Respect Adoptie Oorlogsgraven is adoptie van een oorlogsgraf mogelijk. De Nederlandse overheid neemt het onderhoud van oorlogsgraven voor haar rekening: van die in Nederland, maar ook die van Nederlandse gevallen die elders op de wereld hun rustplaats vonden. Dan betekent adoptie niet geld geven, maar het bezoeken of op orde houden van het graf of monument. Soms wordt ook verwacht dat je als adoptant minimaal één keer per jaar bloemen legt bij een graf en dat je je verdiept in de achtergrond van de gevallene.

Stichting Sovjet Ereveld doet het net weer anders. Deze stichting biedt niet het graf, maar het oorlogsslachtoffer ter adoptie aan. Voor € 60,00 per jaar kan de stichting de persoonlijke geschiedenis achter een grafsteen in stand houden.

Ook scholen en bedrijven adopteren

Naast particulieren adopteren ook bedrijven en scholen oorlogsgraven. Bedrijven etaleren op die manier hun maatschappelijke betrokkenheid. Scholen zien het als aanknopingspunt om geschiedenislessen realistischer te maken. Zo adopteerden leerlingen van klas 4 van het Matrix Lyceum OSG Singelland in Drachten het graf van Mart Dekkinga, een eerstegeneratie-Amerikaan. Soldaat Mart kwam om in 1918, tijdens de Eerste Wereldoorlog, en ligt op de Amerikaanse militaire begraafplaats in Romagne sous Montfaucon in Noord-Frankrijk. Zijn ouders kwamen uit Westernieland en Leens (Groningen) en emigreerden in 1890 naar de Verenigde Staten. De leerlingen van Het Drachtster Lyceum brachten Mart dit voorjaar een regenachtig bezoek.

Kindergraven geweld

De Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) adviseert beheerders over de adoptiemogelijkheden. Over het oprichten van een aparte stichting en de hoogte van de financiële bijdrage voor onderhoud, en over tegenprestaties om tot adoptie te verleiden. Dat kan zijn: vermelding van de adoptant op de website, in een nieuwsbrief, op een certificaat, al dan niet met achtergrondinformatie over de persoon in het adoptiegraf.

Stichting Behoud en herstel Oude Begraafplaats Purmerend (SBOP) neemt dit advies ter harte: wie voor € 25,00 per jaar een graf adopteert, krijgt (indien gewenst) naamsvermelding op de website. Deze stichting startte in 2021 een actie om alle kindergraven te laten adopteren. De kindersterfte was hoog in de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw. Veel kinderen stierven tijdens de bevalling. Iets oudere kinderen verongelukten of verdronken. Achttien van hen lagen moederziel alleen op het kinderveld in Purmerend, met slechts een kleine gedenksteen. Hun graven zijn inmiddels allemaal geadopteerd...

Gerolf Bouwmeester, burgemeester van Leusden, adopteerde het graf van soldaat Dmitri Chmel op het Sovjet Ereveld in Leusden. Zie sovjetereveld.nl/deel-16-gerolf-bouwmeester-49/. Foto Stichting Sovjet Ereveld

Beeldbepalend

Hoe bepaalt een stichtingsbestuur of begraafplaatsbeheerder welke graven in aanmerking komen voor adoptie? In Fochteloo heeft het bestuur een lijst opgesteld met grafmonumenten die het beeldbepalend vindt. Het kan dan gaan om een fraai monument, een niet-alledaags grafopschrift, de unieke vormgeving van het grafmonument, of om een interessant verhaal achter een begraven persoon. Jan Koops, voorzitter van de stichting, benadert via Facebook mensen met dezelfde achternaam als op het te adopteren graf. Op deze manier kwam het bestuur in contact met bijvoorbeeld Hendrien Kats-van Mierlo. De betreffende grafsteen bevat slechts de tekst ‘Vaders rustplaats’, wat bij veel bezoekers vragen oproept – een reden om het graf te willen behouden. Kats-van Mierlo had al een Verklaring van Afstand getekend, maar werd zo enthousiast dat ze het verhaal achter het graf vertelde en het voor tien jaar heeft geadopteerd.

IJzel en gladheid

Wat bewoog haar ertoe het graf te adopteren? ‘Ik werd gebeld door Jan Koops. Het is het graf van mijn grootvader en de tekst op het monumentje was en is ook voor mij een raadsel. Ik was 15 toen mijn grootvader overleed en over de tekst op de steen werd niet gepraat. Mijn grootvader was een eigenzinnige, maar lieve man. Hij was sigarenmaker in zijn geboorteplaats Enkhuizen, later in Edam. Hij nam daar een cafeetje over waar de trekschuit aanmeerde en vertrok, onder meer naar Volendam. Zijn vrouw overleed in 1944 en werd in hun woonplaats Edam begraven. Mijn ouders trouwden eind 1944 maar kregen geen huis. Dus bleven ze bij mijn grootvader wonen. Met

de fabriek waar mijn vader bedrijfsleider was, verhuisden we allemaal naar Oosterwolde. Door ijzel en gladheid kon mijn grootvader niet in Edam bij zijn vrouw begraven worden, vandaar dat graf in Oosterwolde. De technieken om een lichaam langer te bewaren waren kennelijk nog niet zo goed als nu. Ik vind het vooral leuk, hoe gek dat ook klinkt bij een graf, dat de stichting aandacht voor dit verhaal heeft.’

Geen adoptie maar opslag op tarief

Niet alle beheerders kiezen voor het ter adoptie aanbieden van een graf of monument voor aanvullende inkomsten. Stichting Ter Navolging Tiel adopteert alle ‘onthemde’ graven zelf. Onderhoud en herstel worden betaald uit een opslag op de gewone tarieven. Een voordeel van adoptie, erkent de stichting, is de verlaging van de onderhoudslast. Daarentegen heb je de kwaliteit van het onderhoud van de Rijksmonumenten door de adoptanten niet in de hand. Bij een afweging door het bestuur concludeerde men dat adoptie ‘waarschijnlijk meer tijd en energie kost dan dat het rendement oplevert. Het gezegde *Tussen woord en daad...* is hier van toepassing.’

- Wilt u een graf adopteren van bijvoorbeeld een verre voorouder of een persoon die u aanspreekt, neem dan contact op met de betreffende begraafplaats.
- Wilt u een oorlogsgraf adopteren? Zoek dan contact met oorlogsgravenstichting.nl.
- Bent u beheerder of bestuurder van een begraafplaats en wilt u weten hoe u adoptie het beste kunt regelen? Vraag het de LOB, begraafplaats.nl.

Via de Oorlogsgravenstichting is een oorlogsgraf te adopteren: ‘Aan adoptie zijn geen kosten verbonden. U kunt kiezen voor een oorlogsgraf op een van de Nederlandse erevelden of voor een oorlogsgraf bij u in de buurt.’ Zie oorlogsgravenstichting.nl/adoptie. Foto OGS